

Gerlinde Baumann

Bible

O knize

Bible je bestseller. Ale kdo ji četl? Jak je to vlastně s Knihou knih? Kdo ji napsal? „Písmo svaté“ a „slovo Boží“ – co to znamená? Hovoří Bible bezprostředně ke každému člověku, nebo jí mohou rozumět pouze odborníci? O co jde ve Starém zákoně a jaký má význam? O čem Starý zákon vypráví? Co znamená pro křesťany a židy, že Starý zákon je Písmo svaté obou náboženství? – Zde najdete odpovědi na otázky týkající se vzniku Bible a světa, ve kterém vznikla, jejího výkladu, významu pro dnešní život a také jejích temných stránek. Kniha nezapomíná ani na jasný přehled a přesné informace o tom, co všechno jste kdy chtěli vědět o Bibli.

O autorovi

Gerlinde Baumann, doktorka teologie, narozena v roce 1962, vystudovala evangelickou teologii, egyptologii a orientalistiku. Promovala v roce 1997; v roce 2003 byla jmenována farářkou; roku 2004 se habilitovala. Od té doby externě vyučuje Starý zákon na oboru Evangelická teologie na univerzitě v Magdeburgu. Je autorkou četných publikací.

Gerlinde Baumann

Bible

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Gerlinde Baumann

BIBLE

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, 170 00 Praha 7

tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400

www.grada.cz

jako svou 4680. publikaci

Z německého originálu Die Bibel, Wissen was stimmt (ISBN 978-3-451-6132-5), vydaného nakladatelstvím Verlag Herder GmbH, Freiburg, v roce 2008, přeložila PhDr. Mgr. Mgr. Mgr. Jana Bílková, Ph.D.

Odpovědný redaktor Zdeněk Kubín

Sazba a zlom Radek Vokál

Počet stran 88

Vydání 1., 2012

Vytisklo Tisk Centrum s.r.o.

Moravany u Brna

Gerlinde Baumann, Die Bibel. Wissen was stimmt © 2008 Verlag Herder GmbH, Freiburg im Breisgau

Cover Layout: R·M·E Roland Eschlbeck

Czech edition © Grada Publishing, a.s., 2012

Cover Photo © fotobanka Allphoto

ISBN 978-80-247-3912-0 (tištěná verze)

ISBN 978-80-247-7685-9 (elektronická verze ve formátu PDF)

ISBN 978-80-247-7686-6 (elektronická verze ve formátu EPUB)

Obsah

1. ÚVOD	7
2. BIBLE A JEJÍ VZNIK	8
»Bible je slovo Boží«	
Co je Bible?	8
»Bible nepadla z nebe«	
Kdo napsal biblické texty?	14
»Bible je jeden z velkých svatých textů stejně jako vědy nebo korán«	
Čí »Písmo svaté« je Bible a v jaké formě?	25
3. BIBLE A JEJÍ SVĚT	36
»Bible je dokument antiky«	
Bible jako plod doby svého vzniku	36
»Bible má přece pravdu«	
Bible líčí mnohé, co je podle moderního chápání nemožné	44
4. BIBLE A JEJÍ VÝKLAD	49
»Bible je souhrn trvale platných pravd«	
Bibli nelze chápat jen doslovně	49
»Hovoří Bible bezprostředně ke každému člověku, nebo jí mohou rozumět pouze odborníci?«	
Pro koho Bible je?	56

5. BIBLE A JEJÍ TEMNÉ STRÁNKY	64
»Starý zákon je kniha překypující násilím«	
Jak lze zacházet s biblickými obrazy násilí	64
»Nový zákon je antijudaistická kniha«	
Hledání křesťanské identity a devalvace judaismu	69
»Bible je kniha zaměřená proti ženám«	
Co dnes pro ženy znamená patriarchální doba vzniku Bible	74
6. ZÁVĚR – BUDOUCNOST BIBLE	79
PŘÍLOHA	80
Seznam literatury	80
Glosář	82

Úvod

Bible je světový bestseller. Biblické společnosti na celém světě vydaly v roce 2006 přes 25,7 milionů exemplářů Bible; včetně částečných Biblí je to téměř 400 milionů.

Bible drží rekordy nejen v oblasti kvantitativního rozšiřování. Ovlivňuje kultury celého světa tak jako žádná jiná kniha. Už téměř dvě tisíciletí formuje používání Bible v křesťanství a judaismu části Předního východu a Evropy. Vlivem křesťanské misijní činnosti v Africe, Asii a Americe poznaly Biblí i tyto kultury. Sotva existuje nějaký kulturní prostor, který by nepřišel do kontaktu s Biblí.

Vnímání Bible je ovlivněno kulturními předpoklady nebo určitými schématy. Ta mohou být kulturní či náboženské povahy nebo mohou být dány aktuálními problémy. A tak přetrvávají i v judaismu a křesťanství spory týkající se přiměřeného výkladu Bible. Stále se vedou diskuse o tom, jak se má s Biblí správně zacházet.

Tato kniha se snaží odpovědět na důležité otázky týkající se Bible. Odpovědi jsou koncipovány na základě současného stavu biblických věd. Pozornost je stručně věnována i vzniku a obsahu (2.), světu (3.) a výkladu (4.) Bible. Zvláštní pozornost je věnována třem problematickým oblastem textu (5.). Při výkladu jsou zohledňovány především rozhodující evropské tradice: Vedle judaismu jsou to tři velká křesťanská vyznání: ortodoxní, katolické a protestantské. Obě posledně zmíněná zabírají největší prostor, protože jsou u nás nejsilněji zastoupena v církvi i ve vědě.

Za rozhovory a podněty děkuji Judith Hartenstein a Karin Finsterbuch.

Bible a její vznik

»Bible je slovo Boží«

Co je Bible?

Bible je v první řadě kniha. Podle názoru mnoha věřících křesťanů je to kniha, která obsahuje slovo Boží. Jak ale může být slovo Boží, které má být aktuální v každé nové životní situaci, obsaženo ve starověké knize?

Bible v češtině: vždy
je to překlad

Abychom mohli odpovědět na otázku ohledně charakteru Bible, aniž bychom se hned dostali do hlubokých debat o náboženství nebo vyznání, chceme se nejprve – pokud možno nezaujatě – přiblížit. Podívejme se na Bibli, jak je k dostání v knihkupectví. Na obalu knihy nebo na titulní straně najdeme informaci, že nedržíme v rukou pouze Bibli, ale například Bibli »v překladu Martina Luthera«, »Jednotný překlad Starého a Nového zákona«. Existuje tedy více různých Biblí, přesněji řečeno překladů Bible. Bible nebyla původně sepsána česky, nýbrž hebrejsky, aramejsky a řecky.

»Nejen tato kniha, ale také Tóra, Proroci a další spisy vykazují
nemalý rozdíl, když je čteme v původním jazyce.«

Sirach, prolog

Množství překladů

Držíme tedy v rukou jeden z četných překladů Bible. Když se podíváme do obsahu, zjistíme, že Bible jako taková se

skládá z mnoha knih. V podstatě to totiž není kniha, ale celá knihovna. Slovo »bible« původně pochází z řečtiny. Už v Bibli samotné (První kniha Makabejská 12,9) najdeme označení *ta biblia ta hagia* – »svaté knihy«. »Bible« původně označovala knihy Starého zákona. Od 2. století po Kr. bylo toto jméno v křesťanství rozšířeno i na novozákonní texty.

Judaismus nazývá korpus textů »Bibli« jen zřídka. Nazývá se »Mikra'« (Čtení) nebo »TaNaK«, což je umělé slovo vytvořené z počátečních písmen hebrejských označení tří kanonických částí: Tóra (Ukazatel) – Nebiim (Proroci) – Ketubim (Spisy). Ve středověkém křesťanství už není slovo *biblia* chápáno v řeckém plurálu (množném čísle), nýbrž v latinském singuláru (jednotném čísle): »kniha«. Odtud je vytvořeno české slovo »bible« – taktéž jako singulár. Tak postupně upadlo v zapomenutí, že Bible je vlastně soubor knih, a ne jediná kniha. Rozsah této »knihovny« kolísá podle náboženství a vyznání.

Mikra' a TaNaK
v judaismu

Když se podíváme na grafické ztvárnění Bible, vzhledem k ostatním knihám je na první pohled nápadné, že knihy jsou většinou opatřeny dílčím záhlavím a text je členěn pomocí čísel. To jsou dodatky současných vydavatelů. Členění na kapitoly bylo zavedeno teprve ve 13. století, členění do veršů ještě později. Obojí u mnohých biblických knih kolísá (např. Jozue 3–4). Ještě silněji se dílčí nadpisy liší podle překladů. Člení text do odstavců a pomáhají čtenářům zorientovat se. Při tom zaměřují pozornost na určité téma. Dodatky k textu jsou tedy důležitým nástrojem řízení četby.

ta biblia, knihy, se
v křesťanství stávají
Bibli

Čí slova očekáváme, že najdeme, když čteme Bibli – »slovo Boží«? Zřejmě slova samotného Boha. Pokud začneme s četbou první knihy Bible, pak ve svém očekávání nebudeme zklamáni. Zde se skutečně líčí, jak Bůh iniciuje stvoření svým slovem. Při dalším čtení však zjišťujeme, že v mnohých kapitolách biblických knih o Bohu téměř nebo vůbec není řeč. Je Bible i na takových místech slovem Božím? Je Bible

Bible jako slovo
Boží?